

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

3 Ex qua culpa depositarius teneatur, si depositum periit, vel deterius effectum est.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

fitum, num. 1. Solet autem apud sequestrum fieri depositio, quando neuter litigantium est in possessione rei; aut alter contra Iuris ordinem possessionem est ingressus. Item quando timetur ne alter cum re fugiat, aut eam deuastet; & in aliis quibusdam casibus.

4 Dico Quartò, *Commodatum* vocatur tum res ipsa, cuius vsus alteri conceditur; tum contractus, qui nihil est aliud, quam rei alicuius quoad solum vsum gratuita concessio, vt colligitur §. Item is, Institut. quibus modis contrahatur oblig. hinc patet esse contractum, qui rei ipsa perficiatur.

Differ à mutuo. Dico Quintò, *Commodatum* differt à *mutuo*, quòd per illud non transferatur dominium, sitque idem numero restituendum, possitque esse tam rei immobilis, quam mobilis: nam etiam domum nostram commodamus. *mutuum* verò, dominium transfert, & diuersum numero restituendum est, solumque in rebus mobilibus, quæ numero, pondere, vel mensura constant, cernitur.

A precario. *A precario* verò, quòd commodatum sit certi temporis, expressi, vel impliciti, ante quod non possit repeti. Expressi, vt si commodem tibi librum ad mensuram. Impliciti, vt si commodem tibi librum, vt eum transcribas: tunc enim implicitè tantum temporis concedo, quantum necessarium est ad describendum commodè; L. 3. & 4. *commodati*. vide Siluestrum v. *Commodatum*, numero 1. Si ante hoc tempus repetas, commodatarius non tenetur. si iniùto extorqueas, teneris illi de damno secuto. *Precarium* verò est reuocabile ad naturam concedentis.

DVBITATIO II.

Utrum depositarius possit deposito vti.

5 **R**espondeo, Non posse, alioquin censetur furtum committere; & si vsus sit pretio æstimabilis, (vt est vsus equi, vestis, monilis) tenetur soluere pretium: si tamen putetur dominus illud velle. Ratio est, quia vsus rei non est ei concessus, sed tantum res ipsa, vt eam custodiat. Idem dicendum de pignore, & de commodato, si quis eo aliter vtatur quam concessum sit; vt docet Couarr. lib. 3. variar. cap. 15. num. vlt.

6 **Aduerte** tamen, in tribus casibus posse deposito vti. Primò, Si id illi à deponente est concessum. per hanc enim concessionem depositum transit in mutuum, vel in commodatum, hoc ipso quo vti coepit: in mutuum quidem, si est res vsu consumptibilis, vt pecunia, triticum, oleum: in commodatum, si non est vsu consumptibilis. vide Nauarr. cap. 17. num. 181. & colligitur ex L. Certi conditio. 9. §. vlt. *de rebus creditis*.

7 **Secundò**, Si depositarius bona fide existimet domino id non displicere: tunc enim non peccaret vtendo, nec furti actione teneretur, quamuis postea constaret domino displicuisse, & deberet vsum, domino volente, compensare: quia fur censeri non potest, qui putat se domino non iniùto rem contrectare. ita Couarruuias supra.

8 **Tertiò**, Quando depositum est res vsu consumptibilis, v. g. pecunia, triticum, vinum; & depositarius certus est, se, quando depositum repetetur, paratum habiturum tantumdem eiusdem mensuræ & bonitatis; tunc non erit peccatum, saltem mortiferum, vti deposito, & illud

alienare: quia nullum incommodum irrogatur deponenti. imò hoc credit in eius commodum: quia etiam si res casu, vel culpa leuissima depositarij periret, maneret deponenti salua; aliàs ipsi peritura. Ita Molina disput. 524. Idem docet Siluest. v. *Depositum*, num. 10.

DVBITATIO III.

Ex qua culpa depositarius teneatur, si depositum perit, vel deterius effectum est.

Respondeo & Dico Primò, Si depositum tantum cedit in commodum deponentis, depositarius solum tenetur ex dolo & culpa lata, non autem ex leui vel leuissima.

Dico Secundò, Si verò cedit in commodum vtriusque, tenetur etiam ex culpa leui; vt si pretium pro custodia accipiat, vt patet L. 1. *de depositi*. hinc sartores, molitores, & similes artifices, quibus res aliqua traditur polienda, vel immutanda; item nautæ, aurigæ, caupones, & similes apud quos res deponitur, tenentur ex culpa leui: quia depositio etiam in ipsorum commodum cedit. Imò L. 1. *cit. nautæ*, stabularij & caupones dicuntur teneri ex culpa leuissima. quod sanè probabile est, non solum in foro externo (vt vult Siluest. v. *Nauta*, num. 1. & Angelus, eodem in princip.) sed etiam in foro conscientie, præsertim si quis rem aliquam ipsis expressè tradiderit custodiendam: id enim leges, ad fraudes omnes, quæ à talibus committi solent, excludendas, meritò potuerunt constituere. secus tamen, si quis rem suam, ipsis tantum videntibus, in diuersorio vel naui deposuerit; (quamuis illa lege id significetur;) quia nisi illis specialis cura committatur, cententur cuique rerum suarum custodiam relinquere; idque ob multitudinem accedentium & recedentium, quorum fidem & factum ipsi præstare nolunt. ita ferè nunc est consuetudo.

Dico Tertiò, Si depositio fiat in commodum solum depositarij, tenetur de culpa leuissima: vt si quis deponat apud aliquem pecuniam, eo fine vt possit illa vti si opus illi fuerit. colligitur ex L. 4. *de rebus creditis*. sic intellige L. 1. §. *Sæpè*. *de depositi*. vbi dicitur: *Si se quis deposito obtulit, idem Iulianus scribit periculo se depositi alligasse; ita tamen vt non solum dolum, sed etiam culpam & custodiam præstet; non tamen casus fortuitos*. Loquitur enim de eo, qui tantum sui commodi causa se obtulit; non autem de illo, qui causa vtriusque, vel deponentis dumtaxat. hic enim non magis tenetur, quam qui se non obtulit: nisi aliud expressè conuenerit; aut nisi diligentissimam custodiam promiserit. vide dicta supra cap. 7. dubit. 8. vbi etiam diximus, non esse improbableem, neminem teneri in foro conscientie, nisi ex culpa graui; nisi aliud expressè sit conuentum.

Notandum est, si quid depositum sit apud Abbatem, vel Religiosum cum consensu Abbatis; idque culpa eius perierit, Monasterium non teneri depositi: quia non tenetur ex delicto Prælari, aut Religiosi. Idem dicendum de deposito apud Episcopum, vel Canonicum. patet ex c. *Delictum*. de regul. Iuris, in 6. & cap. *Episcopum*. 16. quæst. 6. *quia delictum persona, non est in*

damnum Ecclesie conuertendum, vt ibidem dicitur. Si tamen id totum vel ex parte verum esset in commodum Ecclesie vel Monasterij, teneatur quatenus inde commodum percepit.

Petes, Quid si dubium sit, Vtrum depositum vel commodatum culpa depositarij vel commodatarij perierit?

¹³ Respond. Si adhibita diligenti inquisitione res dubia maneat, non tenetur; quia in dubio nemo praesumitur delictum facturus. colligitur ex L. Merito. § 1. Pro socio. quod maxime verum est in dubio vtriusque aequali: nam si indicia in alteram partem magis inclinent, potest fieri praesumptio in contrarium: de quo Couarruias Clement. Si furiosus. p. 2. §. 2. num. 1. vbi ex eodem principio colligit, consultorem damno secuto teneri ad restitutionem; quando dubium est, vtrum ex vi consilij secutum sit, an vero auctor suoapte nutu facturus fuerit; quia in dubio non praesumitur quis commissurus delictum. Itaque auctor in illo casu non praesumitur absque consilio male facturus. Confirmatur, quia in dubio aequali censetur indeterminatus: ergo consilium accedens determinauit illum ad alteram partem. secus vero si dubium esset an consilium datum sit: vel si constaret ex ignorantia inculpata datum: quia tunc non teneretur, partim ob eandem regulam, partim quia non intercessit culpa; iuxta ea, quae dicta supra cap. 7. dub. 7.

DVBITATIO IV.

Quando depositori repetenti depositum possit non reddi.

¹⁴ Respond. Quatuor casibus. Primò, Si petat vt sibi vel alteri noceat; vt si furens repetat ensem.

^{Si depositum generatum confiscatum.} Secundò, Si bona eius fisco sint addicta: tunc enim fisco tradenda. colligunt id DD. ex L. Bona fides. § 1. de depositi. Sed ex eo loco non colligitur id esse necessarium. Vnde nisi Iudex bona fisco addicens, venierit, puto illi posse restituere, quia ille adhuc ius ad eam rem habet, cum dominium nondum amiserit. Ita quidam recentiores, & Emanuel Sà, v. Depositum. non tamen puto depositarium ad hoc obligari; sed posse, si velit, ad fiscum deferre, quia etiam fiscus ius habet, vt eam rem sibi vindicet.

¹⁵ Tertio, Quando dominus & fur in repetitione rei concurrunt, non est restituenda furi, qui deposuit. Idem dicendum, si constet rem furto esse sublatam per deponentem: tunc enim ipsi non est restituenda, sed domino; nisi putetur illam repetere vt restituat domino.

¹⁶ Quarto, Causa compensationis: probabile enim est, etiam in deposito locum habere compensationem in foro conscientiae, quando nulla alia ratio suppetit rei sibi debita obtinenda. Idem dicendum de commodato: ita tenet Nauarr. c. 17. num. 11 §. Emanuel Sà, & multi recentiores. Iure enim naturae & gentium potest quis sibi ex qualibet re alterius satisfacere, quando aliter solutionem obtinere nequit. In foro tamen externo haec compensatio non admittitur, sicut nec in commodato: imò neque in rebus diuersae speciei: in quibus constat ex communi Doctorum

sententia, posse fieri compensationem in foro conscientiae. Siluester v. Compensatio, num. 3. cum Panormitano admittit compensationem indirectam in deposito, commodato, & ceteris omnibus. Indirectam compensationem vocant, quia res detinetur donec solutio fiat.

DVBITATIO V.

Vtrum commodatum possit repeti ante tempus, cum damno commodatarij, si commodanti simile damnum impendeat.

Nauarrus cap. 17. numero 182. negat, ratio ¹⁷ ipsius est; quia commodans, sua voluntate propria rei vltim concessit, & suam fidem seruare tenetur. Confirmatur ex cap. vnico, de commodato. & ex L. In commodato, 17. §. Sicut. §. Commodati.

Respondeo tamen, Verius esse, ob par incommodum vel damnum vitandum, posse repeti ante ¹⁸ tempus. ita Angelus v. Commodatum, num. 4. Siluester ibidem num. 4. Lopez lib. 2. de contractibus, cap. 34. Molina disput. 294. & alij. Probat ^{par incommodum, potest repeti.} tur Primò, Quia commodator non censetur talem euentum voluisse comprehendere: si enim de eo rogatus fuisset, expresse negasset. Secundò, Quia locator potest repetere rem locatam ante tempus, si superuenerit euentus, quo res illa ipsi sit necessaria, vt supra cap. 24. dubit. 6. ostensum est: ergo multò magis poterit repeti commodatum, quod gratis concessum est. Haec rationes probant ¹⁹ non solum tunc posse repeti, quando commodatarius non potuisset sibi alia ratione prospicere quam per commodatum, vt voluit Angelus, Siluester & Lopez; sed etiam quando potuisset sibi alio modo consulere; & quamuis ita affectus fuisset, vt si sciuisset fore repetendum, non voluisset illud acceptare, sed aliunde petere; vt rectè Molina: quia locator potest expellere conductorem, etiam si conductor rem illam non fuisset conducturus, si id praesciuisset futurum. debet enim commodatarius ab initio, quando illud acceptat, cogitare, posse talem euentum superuenire: ac proinde paratus esse tunc ea re priuari cum suo incommodo & damno: non tamen pacisci expresse; vt quidquid eueniret, non teneatur ante certum tempus restituere.

Ad rationem Nauarri Respondeo: Etiam si sua ²⁰ voluntate rem concesserit, id tamen intelligendum cum hac tacita conditione, Nisi interim contigerit ^{Promissio desinit obligare.} eam commodanti esse necessariam. Quisque tenetur seruare fidem promissorum, quamdiu manet idem status rerum, qui erat tempore promissionis: si res notabiliter mutentur, non tenetur; vt docet D. Thomas q. 110. art. 3. ad 5. & alij Doctores: vt si quis promiserit alteri alimenta, & postea ipsemet incidat in egestatem. si promissisti operam tuam, & interueniat morbus vxoris. si promissisti puellae nuptias, quòd putares illam esse virginem, & postea deprehendis non fuisse. his & similibus casibus reuocatur promissio, eò quòd promissor non censetur eos voluisse comprehendere. Idem potiori ratione dicendum, si quis alteri promiserit aliquid commodandum, vel etiam commodauerit, & euentus superuenerit, quem non intendebat complecti.

Dices,